

MODJESKA

wg Kazimierza Brauna

MODJESKA

wg Kazimierza Brauna

Reżyseria

Jacek Głomb

Scenografia

Małgorzata Bulanda

Specjalne podziękowanie
dla Pana

Mieczysława

Dondajewskiego

za pomoc w opracowaniu
muzycznym spektaklu,

oraz dla

Christophera Bourret'a

inspicjent i sufler
Mariusz Sikorski

Premiera 27 marca 1999

*With true love of
Helena Modjeska*

W roli tytułowej

Małgorzata Urbańska

oraz

Darek Maj

jako:

Izaak Rotszyld - fotograf,

Henryk Sienkiewicz - pisarz,

Barton Hill - aktor,

John McCullough - dyrektor California Theatre
w San Francisco,

Sergiusz Muchanow - prezes Dyrekcji Teatrów
Rządowych w Warszawie,
Dziennikarz

Oprawę muzyczną stanowią fragmenty wielkich arii operowych.

Druga połowa wieku XIX i początek XX to jedyny zapewne w historii teatru okres aktoromanii, osiągający rozmiary, o których trudno dać wyobrażenie dzisiejszemu czytelnikowi. Nie można jej porównać z dzisiejszym kultem gwiazd filmowych, ani z popularnością rekordistów sportu. Ówczesna aktoromania łączyła cechy obydwu tych namiętności, jeszcze je przewyższając.

Było tak i w Warszawie "epoki gwiazd": chodziło się do teatru przede wszystkim po to, by podziwiać grę wielkich aktorów, których popularność wywierała wpływ na najrozmaitsze szczegóły życia codziennego. Restauratorzy i cukiernicy, wielbiciele Melpomeny, chrzcili potrawy i słodycze nazwiskami sław. Noszono bródki à la Mierzwiński, kawę podawano w filiżance z profilem Popielki, zajadano cukierki zawinięte w bibułkę zdobną małą fotografijką Dowiakowskiej czy Królikowskiego, a szczupłe warszawianki stroiły się w kopie sukien secesyjnie chudej Lüdowej.

Nikt z naszych wielkich aktorów tego okresu, a mieliśmy ich wówczas niemało, nie mógł się jednak mierzyć z Heleną Modrzejewską. Nie było wtedy "dobrego domu" bez albumu fotografii, a w albumie takim na pewno można było znaleźć i zdjęcia Modrzejewskiej, prywatne albo w roli.

Najczęściej spotykana odbitka była z roli Ofelii. W okresie krakowskim artystka wiele krea-cji premierowych utrwalała na fotografii (i to w kilku pozach) w atelier Walerego Rzewuskiego; jako krewny z pewnością wykonywał je bezinteresownie, a sprzedając widzom odbitki, jeszcze zarabiał na tym doskonale. Fotografie wówczas były drogą przyjemnością, a żaden z aktorów ani żadna z aktorek polskich nie mieli przez całe swe życie tylu zdjęć prywatnych i w rolach co Modrzejewska.

Liczba ich wynosi zapewne około trzystu. Najmniejszą wartość mają fotografie z okresu warszawskiego, wykonywane w zakładzie Mieczkowskiego, przeważnie tzw. wizytowe, źle utrwalone, dziś ledwie widoczne. Pomimo niewielkich walorów technicznych rozeszły się po całej Polsce w wielu setkach egzemplarzy. Ale gdziekolwiek się zjawiała Modrzejewska na gościnne występy (Lwów, Poznań, Łódź, Kraków), ukazywały się w handlu jej podobizny, miejscowi fotografowie ubiegali się o szczęście wykonywania jej zdjęć. Już w roku 1870 "Kurier Warszawski" ogłaszał sprzedaż jej posążków, odlewów gipsowych i całych figur gipsowych, dzieł Franciszka Lanciego. Patronowała nie tylko amatorom słodyczy, ale nawet palaczom, czego

dowodzi ogłoszenie firmy warszawskiej F. Lewentala przy placu Teatralnym 7: "Oczekiwane papierosy "Modrzejewska", na nasze zamówienie z doskonałego tytoniu tureckiego w fabryce Epir w St. Petersburgu robione, nadeszły; wizerunki artystki w roli Frou-frou zdobią pudełka".

XXVI tournée amerykańskie

Nazwa trupy: Modjeska Company. Impresario: Julius Murry

Czas trwania: 15 X 1906 — ... II lub III 1907

REPERTUAR: Makbet, Maria Stuart

Zespół aktorski: Charles D. Herman, Edward N. Hoyt, Thomas R. Mills, Clark Athey, Edward Lewers, Frederick Montague, William Mc Kegney, L. C. Phillips, Tom Robertson, Gilbert Parker, Harry Tebbutt, John Mc Leod, Arthur Hinton, Sand Mc Pherson, John Alexander, C. Austin, Cyril Ward, Andrew Anson, Jean Arthur, Bonner Keel. Aktorki: May Smith, Amy Stone, Margaret Bucklin, Grace Varesi, Elsie Fancourt

Trasa: Plainfield, N. J. 15 X 1906, miejscowości nie ustalone 16 — 31 X, Springfield 1 XI, miejscowości nie ustalona 2 XI, Hartford 3 XI, miejscowości nie ustalone 5 — 24 XI, Rochester, N. Y. 26 XI, miejscowości nie ustalone 27 XI — 8 XII, Greensburg, Pa. 10 XII, miejscowości nie ustalone 11 XII 1906 — ... III 1907

Oczywiście popularność Modrzejewskiej wzrosła jeszcze od czasów jej sukcesów zagranicznych. Prasa krajowa delectowała się rozgłosem aktorki i przejawami swoistego kultu w Ameryce i w Anglii. Trudno wszystko tutaj zapisać. Ot na przykład w Londynie elegancki magazyn mód reklamuje nazwiskiem głośnej artystki swoje modele sukien: nie datowana ulotka tej firmy poleca najnowszy kostium noszący nazwisko naszej aktorki, której postać przedstawił w pozie modelki, przy czym zachowano jej ówczesną fryzurę wokół zbanalizowanych rysów twarzy; model tej sukni z charakterystyczną draperią (tuniką) ukazuje kreacje z 1880 roku (kiedy Modrzejewska występowała w Londynie), gdy tymczasem najnowsza moda nakazywała już wówczas "posągowość formy, typ czysto klasycznego stanika uwydatniającego kibić najprawidłowiej". Popularność Modrzejewskiej stworzyła się jednak przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych, i to już w okresie pierwszego pobytu w Ameryce. Jej zamerykanizowane nazwisko spotkać można było na każdym kroku: kapelusze à la Modjeska, trzewiki à la Modjeska, sposób czesania głowy à la Modjeska - w ogóle najdrobniejsze szczegóły toalety damskiej chrzczone nazwiskiem wielkiej artystki, wielkimi głoskami uwidacznianym na wystawach najrozmaitszych magazynów. Wreszcie w Bostonie jakiś czyszciciel butów nad miejscem, w którym wykonywał swoją nader potrzebną na tamtejszych błotnistych ulicach czynność, wywiesił ogromny napis: "Modjeska shine" ("Błyszcz à la Modjeska"). Jeden z dzienników bostońskich, pisząc o tym, dodał z galanterią, iż czyszciciel nadał taką nazwę swemu zakładowi, "because Madame Modjeska is a polish lady" (słowo polish lady znaczyć może albo "elegancka dama" albo też - pisane dużą literą - "polska dama")....

Jerzy Got, Józef Szczublewski,
"Helena Modrzejewska", Warszawa 1958

Ze zbiorów
Działu Dokumentacji
ZG ZASP

CENTRUM SZTUKI - TEATR DRAMATYCZNY
W LEGNICY
59 - 220 Legnica, Rynek 39

Dyrektor - Jacek Głomb
Z-ca Dyrektora - Grażyna Zabłocka

Sekretariat, tel.: +48 (076) 852 29 48,
tel/fax: +48(076) 856 52 38
Centrala tel.: +48 (076) 856 52 28, 856 51 27
Dział Promocji i Reklamy (bilety) tel.: 852 58 50
Konto: Bank Zachodni S.A.
O/Legnica 11-20 1261 - 45 87 - 138 - 3000

Kierownik Artystyczny - Krzysztof Kopka
Koordynator Pracy Artystycznej - Ewa Orzechowska
Kierownik Działu Promocji i Reklamy - Maria Borowiec
Zastępca Kierownika Działu Promocji i Reklamy - Grażyna Owczarek
Opracowanie graficzne programu - Maria Antoniak

obsługa spektaklu
Światło - Władysław Sajda, Włodzimierz Kazimierczyk
Dźwięk - Filip Michalski
Rekwizytor - Adam Wierzbicki
Charakteryzacja - Gertruda Olszlegier